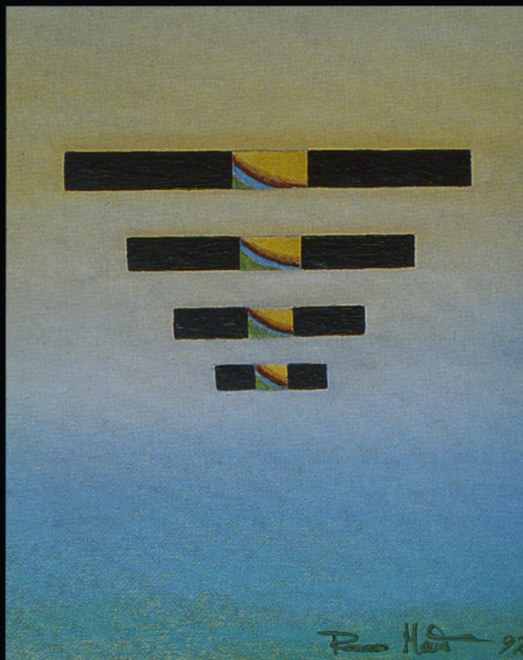

CD-701 STEREO

World Première Recording

digital

Tauno Marttinen

Symphony No.1
Violin Concerto
Symphony No.8

Pekka Kauppinen,
violin

Lahti Symphony
Orchestra

Osmo Vänskä

A BIS original dynamics recording

MARTTINEN, Tauno (b. 1912)**Symphony No.1, Op.2** (1958) (*Finnish MIC*)

- [1] I. *Moderato*
 - [2] II. *Allegro molto vivace*
 - [3] III. *Presto*
-

***Concerto for Violin and Orchestra, Op.13** (1962) (*Finnish MIC*)

- [4] [INDEX 1] I. Introduction (1983)
[INDEX 2] *Moderato*
 - [5] II. *Lento misterioso*
 - [6] III. *Allegro vivace* (Finale)
-

[7] Symphony No.8, Op.224 (1983) (*Finnish MIC*)

***Pekka Kauppinen**, violin

Lahti Symphony Orchestra (Lahden kaupunginorkesteri)

Leader & solo violin: **Jyrki Lasonpalo**

Osmo Vänskä, conductor

Sinfonia Lahti

Tauuno Marttinen (b. 1912) studied music at Viipuri during the 1920s and in Helsinki during the 1930s under such teachers as Peter Akimov, Ilmari Hannikainen and Selim Palmgren. He had his sights set on a career as a concert pianist, but the emphasis swung gradually over in favour of composition. Marttinen has dedicated himself to the Hämeenlinna Music Institute, where he was director from 1950 until 1975, and to his current work on behalf of musical life as a whole in his home town of Hämeenlinna. It was in recognition of this work that he was granted an honorary professorship by the Finnish government in 1972.

Marttinen's unusually wide and varied musical output can be easily divided into certain stylistic periods. The earliest of these, comprising works composed prior to the Second World War, reflects the late national romantic style prevailing at that time in Finland. It was not until the 1950s, the time when international modernist trends began to gain a foothold in Finland, that Marttinen succeeded in developing his own personal means of expression, influenced at the outset by dodecaphonic ideas. In the mid-1960s Marttinen started to relinquish dodecaphonic principles in favour of free tonality. This phase was also marked by an increased interest in nature and mysticism; characteristic of this period was the use of very colourful instrumentation.

The stylistic progress of the next decade was something of a synthesis of the previous ones and displayed an evident neo-classical bent. The music became clearer in its outlines, taking on a more ascetic character by comparison with his earlier work.

Marttinen's extensive operatic output is worthy of special mention. Not merely does it include some first-class examples of Finnish comic opera but also a number of serious musical dramas based on texts personally dear to the composer.

Jarmo Sermilä

Symphony No.1

The original stages of work on my *First Symphony* were completed before the early stages of the *Violin Concerto*. It is impossible to describe the symphony's content by means of words alone — the music demands to be heard. The

symphony was first performed in the Turku Concert Hall in 1959, conducted by Ole Edgren.

When I started work on the symphony I was studying in Switzerland and I tried to be as orthodox to this stylistic trend as possible. With spiritual help the music on the page came alive and started to resound. The quest to approach the divinity enlivens this symphony. For me, music is also an exercise in faith — a faith which has neither name nor form.

Violin Concerto

Arnold Schoenberg laid the foundations of a new music, a music of the future. The music's division into twelve equally important parts fascinated composers all over the world: tone rows came into existence, and their inversions, and retrogrades and so on, but the main element itself — spatial, unfettered freedom — was missing; the result became stereotyped, and the music itself became submerged. Dodecaphonic music is a spiritual happening; it provides the freedom to construct music from above. The technique is only a superficial means of keeping the elements together.

I ended up in a blind alley for some time on my own, experimenting according to old, safe premises. There was no actual foundation for this, just my own instinct. Instinct is a necessary feature, but it should not be the exclusive starting-point. I wrote the original, one-movement version of my *Violin Concerto* after receiving guidance from Vladimir Vogel. Together with Naum Levin I revised the concerto, making it a three-movement piece. When I had finished the work and showed it to Naum Levin, he said: 'I shall include this in my programme for autumn 1962, if I can learn it.' He did include it; the first performance was in Helsinki in October 1962, conducted by Tauno Hannikainen.

The concerto begins with the 'big bang' which created the universe. The thematic motifs are derived from this explosion. The mystical tones of second movement are like the breath of God. The third movement depicts the attainment of Nirvana — the original home of mankind.

Symphony No.8

The *Eighth Symphony* is built from the same basic elements as the *First*. Schoenberg's basic ideas can be heard in it. By means of this work I should like to make a statement; in its own way it is even a didactic symphony, and in some ways it is an image of the ever-continuing story of creation. At first we encounter the throbbing pulse of life, and as the music proceeds the creative process gains new impulses. In the end we return to the harmonies of the universe, but nevertheless mankind has gone in the opposite direction. The symphony is *not* of the present era, which deviates from the existence intended for human beings. We were intended to know love and symmetry, yet in our time the dominant elements are their seemingly inevitable inverse forces.

In terms of compositional technique, the *Eighth Symphony* approaches free pulsative style. The durations of the note-sequences are partly given in seconds and partly by means of traditional tempo markings and bar-lines. From time to time the orchestra divides into a melody group and a rhythm group, both of which play at their own tempos. The symphony also includes solistic and improvisatory sections. The first performance was given in Lahti in 1986, conducted by Osmo Vänskä.

Tauno Marttinen

Pekka Kauppinen (b. 1966) studied the violin at the Sibelius Academy in Helsinki with Seppo Tukiainen and Igor Bezrodny and at the Royal Danish Music Conservatory with Milan Vitek. In 1989 Pekka Kauppinen won first prize in the Kuopio Violin Competition in Finland and the following year he was a finalist at the Sibelius Competition. Since then he has appeared in recital and as a soloist with numerous Finnish orchestras. He is currently leader of both the Helsinki Philharmonic Orchestra and the Finnish Chamber Orchestra. This is his first BIS recording.

Lahti is a town with approximately 100,000 inhabitants 60 miles north of the Finnish capital, Helsinki; it is a modern centre for sports, culture, trade and industry. The **Lahti Symphony Orchestra** was founded in 1949 to maintain the traditions of the orchestra established in 1910 by the society Lahti Friends of Music. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in

the Nordic countries under the direction of its conductor Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor 1988-1995). It has won the renowned Gramophone Award and other international accolades for its recording of the original version of the Sibelius *Violin Concerto* (BIS-CD-500), and the Grand Prix of the Académie Charles Cros (1993) for its recording of the complete score to Sibelius's *Tempest* (BIS-CD-581). As well as playing regularly in symphony concerts, opera performances and recordings, the orchestra has an extensive development programme for children's and youth music. The orchestra's own supporters' club 'Aplodit orkesterille' (Friends of the Lahti Symphony Orchestra), the first of its kind in Finland, has existed since 1991.

The Lahti Symphony Orchestra presents weekly concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Siren, 1954) and in the Church of the Cross (Alvar Aalto, 1978); this church is also the venue for all the orchestra's recordings. The orchestra also appears regularly in Helsinki and has performed at numerous festivals including the Helsinki Festival, the Helsinki Biennale (contemporary music) and the Lahti International Organ Week. The Lahti Symphony Orchestra appears on 14 other BIS records.

Osmo Vänskä (b. 1953) studied conducting at the Sibelius Academy with Jorma Panula, graduating in 1979. He has also studied privately in London and West Berlin and has taken part in Rafael Kubelík's master class in Lucerne. Osmo Vänskä is also active as a clarinetist.

In 1982 Osmo Vänskä won the international Besançon Competition for young conductors, after which he has conducted the most important orchestras in Finland, Norway and Sweden. His international career has also blossomed rapidly outside the Nordic countries and he has worked for example in France, the United Kingdom, the Netherlands, Czechoslovakia, Estonia and Japan.

As an opera conductor he has appeared at the Savonlinna Opera Festival, at the Royal Opera in Stockholm and at the Finnish National Opera. He assumed the position of principal guest conductor of the Lahti Symphony Orchestra in autumn 1985; in autumn 1988 he took over as artistic director of the same orchestra. Since 1993 he has been chief conductor of the Iceland Symphony Orchestra. He appears on 18 other BIS records.

Tauno Marttinen (s. 1912) opiskeli musiikkia Viipurissa 1920-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä Helsingissä, opettajinaan Peter Akimov, Ilmari Hannikainen ja Selim Palmgren. Hän suunnitteli uraa konserttipianistina, mutta kiinnostui vähitellen yhä enemmän säveltämisestä. Marttinen on omistanut elämäntyönsä Hämeenlinnan Musiikkiopistolle, jonka perustajana ja johtajana hän toimi 1950-75. Sen lisäksi hänen kotikaupunkinsa Hämeenlinnan musiikkielämä on aina ollut erityisen mielenkiinnon kohteena. Tämän ansiosta hänet nimitettiin valtion toimesta kunniaprofessoriksi vuonna 1972.

Marttisen harvinaisen laaja ja monipuolinen sävellystuotanto voidaan helposti eri tyylien pohjalta jakaa tiettyihin aikakausiin. Näistä ensimmäinen, johon kuuluvat ennen toista maailmansotaa sävelletyt teokset, heijastaa senaikaista suomalaista myöhäisromantiikkaa. Vasta 1950-luvulla, aikana jolloin kansainvälinen modernismi alkoi saada jalansijaa Suomessa, Marttisen onnistui kehittää oma persoonallinen ilmaisunsa, aluksi 12-säveljärjestelmän pohjalta. 1960-luvun puolivälissä hän luopui vähitellen tästä järjestelmästä siirtyäkseen vapaamuotoiseen tyyliin. Tunnusomaista tälle kaudelle on myös lisääntynyt kiinnostus luontoon ja mystiikkaan. Hyvin värikäs soitinnus antaa leimansa tälle kaudelle.

Seuraavalla vuosikymmenellä yhdistyvät jo aikaisemmin mainitut tyylit ja pyrkimys uusklassisuuteen. Musiikki kehittyi selväpiirteisemmäksi ja askeettisemmaksi.

Tässä yhteydessä on myös mainittava Marttisen laaja oopperatuotanto, johon kuuluu sekä suomalaisen koomisen oopperan helmiä, että myös säveltäjän sydäntä lähellä olevia musiikkidraamoja.

Jarmo Sermilä

1. sinfonia

Ensimmäisen sinfonian syntyvaiheet löytyvät *viulukonserttoa* varhaisemmista vaiheista. Sanojen avulla sen sisältöä ei voi kuvata – se pitää kuulla. Sinfonia esitettiin ensimmäisen kerran Ole Edgrenin johdolla Turun konserttisalissa v. 1959.

Opiskelin teoksen syntyvaiheessa Sveitsissä ja yritin olla niin ortodoksinen tälle tyyliuunnalle kuin suinkin. Jumalaisen voiman avulla nuottirivit saivat

elämän ja rupesivat soimaan. Tätä sinfoniaa siivittää pyrkimys lähestyä juma-
luutta. Musiikki on minulle myös uskonnon harjoittamista, uskonnon, jolla ei ole
nimeä eikä muotoa.

Viulukonsertto

Arnold Schönberg loi pohjan uudelle ja tulevalle musiikille. Musiikin jakaminen
kahteentoista yhtä suureen osaan innostutti säveltäjiä ympäri maailmaa: kävi
niin, että syntyi sävelrivejä, niiden käännöksiä, rapuliikkeitä ym., mutta itse
pääasia — avaruudellinen, kahlitsemaan vapaus — puuttui, tuli kaavoittuneita
järjestelmiä ja itse musiikki hukkui. Kaksitoistasävelmusiikki on sielullinen
tapahtuma; se antaa vapauden rakentaa musiikkia ylhäältä käsin. Tekniikka on
vain ulkonainen keino ainesten koossa pitämiseen.

Aikani omin päin vanhalta, turvalliselta pohjalta kokeiltuani jouduin umpi-
kujaan. Ei ollut mitään perustaa, vain oma vaisto. Sitäkin tarvitaan, mutta ei
yksinomaisena lähtökohtana. Saatuani ohjausta Wladimir Vogelilta Sveitsistä
kirjoitin *viulukonserttoni* ensimmäisen yksiosaisen version. Naum Levinin
kanssa muokkasimme konsertton kolmiosaiseksi. Saatuani työn valmiiksi ja näy-
tettyäni sitä Naum Levinille hän sanoi: ”Tämän minä otan syksyllä 1962 ohjel-
mistooni, mikäli opin sen.” Ja otti myös. Ensiesitys oli Helsingissä Tauno Hanni-
kaisen johtamana lokakuussa 1962.

Konsertto alkaa maailmankaikkeuden alkuräjähdyksellä. Räjähdyksestä
sinkoutuvat temaattiset ainekset. Mystisen toisen osan sävyt ovat Luojan hen-
käystä. Kolmas osa kuvaa nirvanaan — ihmisen alkukotiin — pääsyä.

8. sinfonia

Kahdeksas sinfonia on rakennettu samoista peruseväistä kuin ensimmäinenkin.
Siinä on kuultavissa schönbergiläinen perusajattelu. Haluan teoksellani sanoa
jotakin, se on tavallaan jopa julistava sinfonia ja eräässä mielessä yhä jatkuvan
luomistapahtuman kuvaus. Alussa sykkii elämän pulssi ja luominen saa edetes-
sään uusia impulsseja. Lopussa palataan maailmankaikkeuden harmonioihin, ja
kuitenkin ihmiskunta on mennyt päinvastaiseen suuntaan. Sinfonia on *ei* tälle
aikakaudelle, joka poikkeaa ihmiselle tarkoitetusta elämästä. Meidät on tarkoi-

tettu rakkauteen ja symmetriaan, mutta ajassamme ovat vallitsevina kuitenkin niiden ilmeisen välttämättömät vastavoimat.

Sävellysteknisesti 8. *sinfonia* lähestyy vapaapulsatiivista tyyliä. Säveljaksojen kestot on osittain ilmaistu sekunneissa ja osittain merkitty perinteisesti tempo-merkinnöin ja tahtiviivoin. Välillä orkesteri jakaantuu melodiaryhmään ja rytmiryhmään, jotka kumpikin soittavat omassa tempossaan. Sinfoniaan sisältyy myös solistisia ja improvisatorisia osuuksia. Se sai kantaesityksensä Osmo Vänskän johdolla Lahdessa v. 1986.

Tauno Marttinen

Pekka Kauppinen (s. 1966) opiskeli viulunsoittoa Sibelius-Akatemiassa Seppo Tukiaisen ja Igor Bezrodnyin johdolla sekä Tanskan Kuninkaallisessa konservatoriossa Milan Vitekin oppilaana.

Vuonna 1989 Pekka Kauppinen voitti ensipalkinnon Kuopion viulukilpailussa ja saavutti seuraavana vuonna finaaliapaikan Sibelius-kilpailussa. Sen jälkeen hän on soittanut useiden kotimaisten orkestereiden solistina sekä pitänyt omia konserteja. Pekka Kauppinen toimii nykyisin konserttimestarina Helsingin kaupunginorkesterissa sekä Suomalaisessa Kamariorkesterissa.

Lahden kaupunginorkesteri perustettiin vuonna 1949 vaalimaan vuonna 1910 toimintansa aloittaneen Lahden Musiikinystävien orkesterin perinteitä. Viime vuosina orkesteri on noussut kapellimestari Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-1995) johdolla yhdeksi Pohjoismaiden merkittävimmistä, kuuluisimpana saavutuksenaan Gramophone Awardin ja muita kansainvälisiä tunnustuksia saanut Sibeliuksen *viulukonserton* alkuperäisversion ensilevytyt (BIS-CD-500) ja Académie Charles Crosin Grand Prix (1993) Sibeliuksen *Myrskyn* kokonaislevytyksestään (BIS-CD-581). Säännöllisen konsertti-, ooppera- ja levytystoiminnan lisäksi orkesterilla on laaja lasten ja nuorison musiikkikasvatusohjelma. Suomen ensimmäinen orkesterin omatystävähdistys Aplodit Orkesterille ry on toiminut vuodesta 1991.

Lahden kaupunginorkesteri konsertoi viikoittain Lahden Konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Siren, 1954) ja Ristinkirkossa (Alvar Aalto, 1978), jossa tehdään kaikki levytykset. Orkesteri esiintyy säännöllisesti myös Helsingissä, ja se on konsertoinut useilla festivaaleilla, mm. Helsingin Juhla-

viikoilla, nykymusiikin Helsinki Biennalessa sekä Lahden kansainvälisellä Urkuviikolla. Tämä on orkesterin viidestoista BIS-levytys.

Osmo Vänskä (s. 1953) opiskeli orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja suoritti kapellimestaritutkinnon vuonna 1979. Hän on lisäksi opiskellut yksityisesti Lontoossa ja Länsi-Berliinissä sekä osallistunut Rafael Kubelikin mestarikurssiin Luzernissa. Osmo Vänskä on myös taitava klarinetisti.

Vuonna 1982 Osmo Vänskä voitti Besançonin kansainvälisen nuorten kapellimestarien kilpailun, minkä jälkeen hän on johtanut säännöllisesti Suomen, Norjan ja Ruotsin suurempia orkestereita. Hänen kansainvälinen uransa on kehittynyt nopeasti myös Skandinavian ulkopuolelle ja hän on työskennellyt mm. Ranskassa, Skotlannissa, Hollannissa, Tšekkoslovakiassa, Virossa ja Japanissa.

Oopperakapellimestarina Osmo Vänskä on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla, Tukholman Kuninkaallisessa Oopperassa ja Suomen Kansallisoopperassa. Lahden kaupunginorkesterin päävierailijaksi Osmo Vänskä kutsuttiin syksystä 1985 alkaen. Syksyllä 1988 hän aloitti työnsä orkesterimme taiteellisenä johtajana. Vuodesta 1993 alkaen hän toimii myös Islannin sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Tämä on hänen yhdeksästoista BIS-levityksensä.

T **Mauno Marttinen** (geb. 1912) studierte Musik in Viipuri (Viborg) in den 1920er Jahren und in Helsinki in den 1930er Jahren, unter Lehrern wie Peter Akimov, Ilmari Hannikainen und Selim Palmgren. Er hatte eine Karriere als Konzertpianist ins Auge gefaßt, aber das Hauptgewicht wurde im Laufe der Zeit auf das Komponieren verlagert. Marttinen widmete eine Großteil seines aktiven Lebens dem Musikinstitut in Hämeenlinna, dessen Direktor er von 1950 bis 1975 war, sowie seiner derzeitigen Tätigkeit für das gesamte Musikleben in seiner Heimatstadt Hämeenlinna. Als Anerkennung für diese Arbeit erhielt er 1972 vom Staat eine Ehrenprofessur.

Marttinens ungewöhnlich breites und abwechslungsreiches Schaffen kann leicht in verschiedene Stilperioden unterteilt werden. Die früheste von diesen umfaßt Werke, die vor dem zweiten Weltkrieg entstanden, und sie spiegelt den damals in Finnland vorherrschenden spätromantischen Stil. Erst in den 1950er Jahren, der Zeit, in welcher internationale zeitgenössische Tendenzen begannen, in Finnland Fuß zu fassen, gelang es Marttinen, seine eigenen, persönlichen Ausdrucksmittel zu entwickeln, wobei er anfänglich von Zwölftonideen beeinflusst wurde. Mitte der 1960er Jahre begann Marttinen, die Prinzipien der Zwölftontechnik zugunsten der freien Tonalität aufzugeben. Kennzeichnend für diese Phase war ein erhöhtes Interesse für die Natur und die Mystik; charakteristisch war auch eine sehr farbenreiche Instrumentation.

Die stilistische Weiterentwicklung des nächsten Jahrzehnts war eine Art Synthese der vergangenen, und sie wies eine deutliche neoklassizistische Tendenz auf. Die Umrisse der Musik wurden deutlicher, im Vergleich mit seinem früheren Schaffen auch asketischer.

Marttinens umfangreiches Operschaffen verdient eine besondere Erwähnung. Es umfaßt nicht nur einige erstklassige Beispiele der komischen Oper in Finnland, sondern auch einige seriöse Musikdramen, die auf Texte bauen, die der Komponist persönlich sehr schätzt.

Jarmo Sermilä

Symphonie Nr.1

Die anfänglichen Arbeitsstadien meiner *ersten Symphonie* wurden noch vor dem Frühstadium des *Violinkonzerts* vollendet. Es ist unmöglich, den Inhalt der Symphonie nur in Worten zu beschreiben, die Musik muß gehört werden. Die Uraufführung der Symphonie fand 1959 im Turkuer Konzerthaus unter der Leitung von Ole Edgren statt.

Als ich die Arbeit an der Symphonie begann, studierte ich in der Schweiz, und ich versuchte, diesem stilistischen Trend gegenüber möglichst orthodox zu sein. Mit Hilfe von Gottes Kraft kam die Musik auf der Partiturseite ins Leben und begann zu klingen. Das Streben nach einer Annäherung an die Gottheit gibt dieser Symphonie ihr Leben. Für mich ist Musik auch eine Wahrnehmung des Glaubens — eines Glaubens, der weder Namen noch Form hat.

Violinkonzert

Arnold Schönberg legte die Grundlagen für eine neue Musik, eine Musik der Zukunft. Die Aufteilung der Musik in zwölf gleichberechtigte Teile übte auf Komponisten in aller Welt eine große Faszination aus: Tonreihen kamen ins Leben, und ihre Umkehrungen, und Krebse und so weiter, aber das Hauptelement — räumliche, unbehinderte Freiheit — fehlte; das Ergebnis wurde stereotyp und die Musik selbst wurde überflutet. Zwölftonmusik ist ein geistiges Happening; sie vermittelt die Freiheit, Musik von oben her zu konstruieren. Die Technik ist nur ein oberflächliches Mittel, um die Elemente zusammenzuhalten.

Eine Zeitlang blieb ich alleine in einer Sackgasse stecken, wo ich nach alten, sicheren Voraussetzungen experimentierte. Es gab keinen eigentlichen Grund dafür, außer meinen eigenen Instinkt. Instinkt ist etwas notwendiges, aber er sollte nicht als einziger Ausgangspunkt dienen. Ich schrieb die ursprüngliche, einsätzliche Fassung meines *Violinkonzerts* nach Anweisungen von Vladimir Vogel. Zusammen mit Naum Levin revidierte ich das Konzert und machte daraus ein dreisätzliches Stück. Als ich das Werk vollendet hatte und es Naum Levin zeigte, sagte er: „Ich werde es auf mein Programm für den Herbst 1962 setzen, falls ich es lernen kann.“ Er tat es auch; die von Tauno Hannikainen dirigierte Uraufführung fand in Helsinki im Oktober 1962 statt.

Das Konzert beginnt mit dem „Big Bang“, der das Universum schuf. Die thematischen Motive sind aus dieser Explosion hergeleitet. Die mystischen Töne im zweiten Satz sind wie Gottes Atem. Der dritte Satz stellt das Erreichen des Nirwana dar – des ursprünglichen Heimes der Menschheit.

Symphonie Nr.8

Die *achte Symphonie* baut auf denselben Grundelementen wie die *erste*. Schönbergs Grundideen sind darin zu hören. Durch dieses Werk möchte ich etwas aussagen; in seiner eigenen Art ist es sogar eine didaktische Symphonie, und auf manche Weise ist es ein Bild der immer noch weiterlaufenden Geschichte der Schöpfung. Zuerst klopft der Puls des Lebens, und im weiteren Verlaufe bekommt die Schöpfung neue Impulse. Zum Schluß kehren wir zu den Harmonien des Universums zurück, aber trotzdem ist die Menschheit in die andere Richtung gegangen. Die Symphonie ist *nicht* von der heutigen Zeit, die der für menschliche Wesen gedachten Existenz entspringt. Wir sollten Liebe und Symmetrie kennen, aber in unserer Zeit sind die dominierenden Elemente ihre deutlich unvermeidliche Gegenkräfte.

Hinsichtlich der Kompositionstechnik nähert sich die *achte Symphonie* dem frei pulsativen Stil. Die Dauer der Tonsequenzen wird teils durch Sekunden angegeben, teils durch herkömmliche Tempobezeichnungen und Taktstriche. Gelegentlich teilt sich das Orchester in eine Melodiegruppe und eine Rhythmusgruppe, die in ihren eigenen Tempi spielen. Die Symphonie enthält auch solistische und improvisatorische Teile. Die Uraufführung fand 1986 in Lahti unter der Leitung von Osmo Vänskä statt.

Tauno Marttinen

Pekka Kauppinen (geb. 1966) studierte Violine an der Sibelius-Akademie in Helsinki bei Seppo Tukiainen und Igor Bezrodny, und am Kgl. Dänischen Musik-konservatorium bei Milan Vitek. 1989 gewann er den ersten Preis beim Kuopio-Violinwettbewerb in Finnland, und im folgenden Jahr erreichte er das Finale des Sibelius-Wettbewerbes. Seither tritt er solistisch und mit zahlreichen finnischen Orchestern auf. Er ist derzeit Konzertmeister des Philharmonischen Orchesters Helsinki und des Finnischen Kammerorchesters. Dies ist seine erste BIS-Aufnahme.

Lahti ist eine Stadt mit rund 100 000 Einwohnern, ein modernes Zentrum des Sports, der Kultur, der Industrie und des Handels, 100 Kilometer nördlich der finnischen Hauptstadt Helsinki gelegen. Das **Symphonieorchester Lahti** wurde 1949 gegründet, um die Traditionen des 1910 von der Gesellschaft der Musikfreunde Lahtis gegründeten Orchesters aufrechtzuerhalten. In späteren Jahren entwickelte sich das Orchester zu einem der besten in Skandinavien. Seine Aufnahmen unter der Leitung von Osmo Vänskä und Ulf Söderblom brachten dem Orchester internationalen Ruhm, nicht zuletzt durch die Erstaufnahme der Urfassung von Sibelius' *Violinkonzert* (BIS-CD-500).

Das Symphonieorchester Lahti bringt wöchentliche Konzerte im Konzerthaus Lahti (Architekten Heikki und Kaija Siren, 1954) und in der Ristinkirkko (Kreuzkirche, Alvar Aalto 1978), in der auch sämtliche Aufnahmen gemacht wurden. Das Orchester erscheint auch bei der Orgelwoche Lahti und bei Opernaufführungen in der Stadt. Das Symphonieorchester Lahti wirkt auf weiteren 14 BIS-Platten mit.

Osmo Vänskä (geb. 1953) studierte Dirigieren an der Sibelius-Akademie unter der Leitung von Jorma Panula und legte 1979 das Dirigierexamen ab. Außerdem hat er Privatunterricht in London und Berlin-West absolviert und an einem Meisterkurs von Rafael Kubelík in Luzern teilgenommen. Osmo Vänskä ist auch ein hervorragender Klarinettist.

1982 war Osmo Vänskä Sieger im internationalen Wettbewerb junger Dirigenten in Besançon, und hiernach hat er regelmäßig in Finnland, Norwegen und Schweden große Orchester geleitet. Seine Karriere hat auch außerhalb Skandinaviens rasche Fortschritte gemacht, so hat er u.a. in Frankreich, Holland, der Tschechoslowakei, Estland und Japan gearbeitet.

Zum ersten Gastdirigenten des Symphonieorchesters Lahti wurde Osmo Vänskä im Herbst 1985 berufen. Im Herbst 1988 wiederum nahm er seine Tätigkeit als künstlerischer Leiter des Orchesters auf. 1993 wurde er auch Chefdirigent des Isländischen Symphonieorchesters. Er erscheint auf 18 weiteren BIS-Platten.

Tauuno Marttinen est né en 1912; il a fait des études de musique à Viipuri (Vyborg) dans les années 20 et à Helsinki dans les années 30; Peter Akimov, Ilmari Hannikainen et Selim Palmgren se trouvent parmi ses professeurs. Il s'était enligné sur une carrière de pianiste de concert mais il se trouva de plus en plus engagé dans la composition. Marttinen a dédié 25 ans de sa vie à l'institut de musique de Hämeenlinna dont il fut le directeur de 1950 jusqu'en 1975; il travaille maintenant au développement de la vie musicale en général de sa ville de résidence, Hämeenlinna. C'est pour ce travail que l'Etat lui accorda un titre honorifique de professeur en 1972.

L'œuvre musical particulièrement important et varié de Marttinen peut facilement être divisé en certaines périodes stylistiques. La première, comprenant des œuvres composées avant la seconde guerre mondiale, reflète le style national romantique tardif en vogue alors en Finlande. Ce n'est pas avant les années 1950, alors que les tendances modernistes internationales commencèrent à gagner du terrain en Finlande, que Marttinen réussit à développer son propre langage expressif, influencé d'abord par les courants dodécaphoniques. Vers 1965, Marttinen se mit à abandonner les principes dodécaphoniques en faveur de la tonalité libre. Cette phase fut aussi marquée par un intérêt croissant pour la nature et le mysticisme; une instrumentation très colorée caractérise cette période.

Le progrès stylistique de la décennie suivante fut un genre de synthèse des précédentes et il afficha une évidente tendance néo-classique. La musique devint plus claire dans ses contours, revêtant un caractère plus ascétique si on le compare avec celui de ses œuvres antérieures.

L'imposant apport de Marttinen dans le domaine de l'opéra est digne de mention spéciale. Non seulement il a composé des opéras comiques finlandais de toute première classe, mais encore plusieurs drames musicaux basés sur des textes qui étaient particulièrement chers au compositeur.

Jarmo Sermilä

Symphonie no 1

Les étapes originales du travail sur ma *première symphonie* furent terminées avant les débuts du *Concerto pour violon*. Il est impossible de décrire le contenu de la symphonie au moyen de mots seuls — la musique demande à être entendue. La symphonie fut créée à la salle de concert de Turku en 1959 sous la direction d'Ole Edgren.

Quand je commençai le travail sur la symphonie, j'étudiais en Suisse et j'essayais d'être aussi orthodoxe que possible dans cette orientation stylistique. Avec l'aide de la force divine, la musique prit vie sur la page et elle commença à résonner. Ma recherche de la divinité anime cette symphonie. Pour moi, la musique est aussi un exercice de foi — une foi qui n'a ni nom ni forme.

Le Concerto pour violon

Arnold Schoenberg posa les fondations d'une musique nouvelle, une musique du futur. La division de la musique en 12 parties d'importance égale fascina les compositeurs partout au monde: des séries virent le jour ainsi que leur inversion et leur forme rétrograde et ainsi de suite mais il manquait l'élément principal — la liberté spaciale sans entrave; le résultat devint stéréotypé et la musique elle-même, submergée. La musique dodécaphonique est un *happening* spirituel; il fournit la liberté de construire la musique à partir du dessus. La technique n'est qu'un moyen superficiel de garder les éléments ensemble.

Je me suis retrouvé dans une impasse à un certain moment à force d'expérimenter selon des prémisses anciennes et éprouvées. Il n'y avait pas de véritable fondement pour cela, juste mon instinct. L'instinct est un trait nécessaire mais il ne devrait pas être l'unique point de départ. J'ai écrit la version originale en un mouvement de mon *Concerto pour violon* après avoir été conseillé par Vladimir Vogel. J'ai révisé le concerto avec Naum Levin, le transformant en pièce en trois mouvements. Après avoir terminé l'œuvre, je la montrai à Naum Levin qui dit: "Je l'inclurai dans mon programme pour l'automne 1962 si je peux l'apprendre." Ainsi fut fait; la création eut lieu à Helsinki en octobre 1962, dirigée par Tauno Hannikainen.

Le concerto commence par le "big bang" qui créa l'univers. Les motifs thématiques proviennent de cette explosion. Les sons mystiques du second

mouvement sont comme le souffle de Dieu. Le troisième mouvement décrit la conquête du Nirvana — le foyer original de l'humanité.

Symphonie no 8

La *huitième symphonie* repose sur les mêmes bases que la première. On peut y entendre les idées fondamentales de Schoenberg. Je voudrais dire quelque chose au moyen de cette œuvre; elle est même une symphonie didactique à sa façon et, sous certains aspects, elle est une image de l'histoire continue de la création. Tout d'abord, la pulsation de la vie palpite; après un certain temps, la création gagne de nouvelles impulsions. A la fin, nous revenons aux harmonies de l'univers mais l'humanité a pourtant pris la direction opposée. La symphonie *n'est pas* de l'ère présente qui dévie de l'existence projetée pour les humains. Nous étions destinés à connaître l'amour et la symétrie mais de notre temps, les éléments dominants sont leurs forces inverses nettement inévitables.

En termes de technique de composition, la *huitième symphonie* s'approche du style de pulsation libre. Les durées des séquences de notes sont partiellement données en secondes et partiellement au moyen d'indications traditionnelles de tempo et de barres de mesures. De temps à autre, l'orchestre se divise en un groupe mélodique et un groupe rythmique, tous deux jouant dans leur propre tempo. La symphonie renferme aussi des sections solistes et improvisatoires. La création fut jouée à Lahti en 1986 sous la direction d'Osmo Vänskä.

Tauno Marttinen

Pekka Kauppinen (né en 1966) a étudié le violon à l'académie Sibelius à Helsinki avec Seppo Tukiainen et Igor Bezrodny ainsi qu'au Conservatoire Royal Danois de Musique avec Milan Vitek. En 1989, Pekka Kauppinen gagna le premier prix du concours de violon Kuopio en Finlande et, l'année suivante, il fut un des finalistes au concours Sibelius. Depuis lors, il s'est produit comme récitaliste et soliste avec de nombreux orchestres finlandais. Il est présentement premier violon de l'Orchestre Philharmonique d'Helsinki et de l'Orchestre de Chambre Finlandais. C'est son premier disque BIS.

Lahti est une ville d'environ 100,000 habitants à 100 km au nord de la capitale finlandaise, Helsinki. **L'Orchestre Symphonique de Lahti** fut fondé en 1949 afin de poursuivre les traditions de l'orchestre institué en 1910 par la société des Amis de la musique de Lahti. Ces dernières années, l'ensemble est devenu un des plus remarquables des pays du Nord. Ses enregistrements sous la direction de ses chefs Osmo Vänskä et Ulf Söderblom lui ont gagné une réputation internationale; on remarqua particulièrement le premier enregistrement de la version originale du Concerto pour violon de Sibelius (BIS-CD-500).

L'Orchestre Symphonique de Lahti donne chaque semaine des concerts à la salle de concert de Lahti (architectes Heikki et Kaija Siren, 1954) et à la Ristinkirkko (église de la Croix; Alvar Aalto, 1978); tous les enregistrements de l'orchestre ont également lieu dans cette église. L'orchestre participe aussi à la Semaine internationale d'orgue de Lahti et aux représentations d'opéra de la cité. L'Orchestre Symphonique de Lahti joue sur 14 autres disques BIS.

Osmo Vänskä (1953-) a étudié la direction à l'Académie Sibelius avec Jorma Panula et y a obtenu son diplôme en 1979. Il a aussi étudié privément à Londres et à Berlin Ouest et il a pris part au cours de maître de Rafael Kubelík à Lucerne. Osmo Vänskä est également un clarinettiste actif. En 1982, Osmo Vänskä gagna le Concours de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre, après quoi il dirigea les principaux orchestres de Finlande, Norvège et Suède. Sa carrière internationale prit rapidement son essor hors du Nord et Vänskä a travaillé en France, aux Pays-Bas, dans l'ancienne Tchécoslovaquie, en Estonie et au Japon entre autres.

Vänskä a dirigé des opéras au Festival d'opéra de Savonlinna, à l'Opéra Royal de Stockholm et à l'Opéra National de Finlande. Il était le principal chef invité de l'Orchestre Symphonique de Lahti à l'automne 1985 et, trois ans plus tard, il en devenait le directeur artistique. Il est aussi le chef titulaire de l'Orchestre Symphonique de l'Islande depuis 1993. Il a enregistré 18 autres disques BIS.

INSTRUMENTARIUM

Pekka Kauppinen: Violin: Josef Guarneri, Cremona, 18th century

Bow: Voirin, Paris c. 1900

Recording data: 1994-09-12/15 at the Ristinkirkko (Church of the Cross), Lahti,
Finland

Recording engineer: Robert von Bahr

2 Neumann U89 and 2 Neumann KM130 microphones; microphone amplifier by
Didrik De Geer, Stockholm; Fostex D-20 DAT recorder

Producer: Robert von Bahr

Digital editing: Siegbert Ernst

Cover text: Jarmo Sermilä (by kind permission of the Finnish Music Information
Centre) and Tauno Marttinen

English translation: Andrew Barnett

German translation: Julius Wender

French translation: Arlette Lemieux-Chené

Front cover picture: Rauno Marttinen, *Uniajatus* (Dream Thought), oil painting, 1992

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd.,
England

Colour origination: Studio 90 Ltd., Leeds, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

© & © 1994, BIS Records AB

This project has been assisted by generous support from ESEK

Osmo Vänskä

Photo: © Seppo Sirkka

Pekka Kauppinen

Tauno Marttinen